

**УЛСЫН ОНЦ ЧУХАЛ ОБЪЕКТЫН ХАМГААЛАЛТЫН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД АНХААРВАЛ ЗОХИХ ЗАРИМ АСУУДАЛ**
**FOR THE PROTECTION OF OBJECTS OF NATIONAL EXCEPTIONAL
IMPORTANCE SOME PROBLEMS TO CONSIDER IN ACTION**

Дотоод хэргийн их сургуулийн
Цагдаагийн сургуулийн Дотоодын
цэргийн албаны тэнхимийн багш
Ахлах дэслэгч Б.Ариунтөгс
ariuntugs_0304@yahoo.com
Department of Internal Troops
Service of the Police School, University of Internal
Affairs Mongolia Lecturer, senior Letinant Ariuntugs.B

Хураангуй: Манай улс дотоод аюулгүй байдлаа хангах төрийн бодлогыг Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалдаа² тусган хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд үүнийг хангах нөхцлийг бүрдүүлэх нэг хэсэг нь улс орны нийгэм, эдийн засгийн онцгой ач холбогдол бүхий үйлдвэр, албан газар, байгууллага, барилга байгууламж /улсын онц чухал объект/-ийг хамгаалах нь чухал ач холбогдолтой бөгөөд энэ үүргийг үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий төрөл мэргэжлийн цэрэг болох Дотоодын цэрэгт даалгасан байдаг.

Өнөөдөр дэлхийн хөгжлийн чиг хандлагыг даган хувиран өөрчлөгдөж байгаа аюул занал, гамшиг, осол сүйрэл, элдэв халдварт өвчний тархалт болон дотоодын үймээн, эмх замбараагүй байдал үүсэх зэргээс улс орны дотоод аюулгүй байдлыг хангах, иргэд, олон нийтийг хамгаалах, тэдний аюулгүй байдлыг хангах нь манай улсын хувьд тулгамдсан асуудлын нэг болж байна.

Энэхүү өгүүлэлд улсын онц чухал объектын хамгаалалтын үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалтын өнөөгийн байдал болон цаашид анхаарвал зохих зарим асуудлын талаар товч авч үзсэн болно.

Absract. Our country is implementing the state policy of ensuring internal security in the Constitution of Mongolia and National Security Concept. The protection of /nationally important objects/ is important, and this duty is assigned to the Home Army, a specialized military with special functions to ensure national security.

It is our country's responsibility to ensure the internal security of the country, to protect citizens and communities, and to ensure their safety from threats, disasters, accidents, the spread of infectious diseases, domestic disturbances and chaos, which are changing according to the trends of global development today. is becoming one of the pressing problems.

In this article, the current state of the legal regulation of the state's protection of extremely important objects and some issues that should be paid attention to in the future are briefly discussed.

Түлхүүр үг: Үндэсний аюулгүй байдал, Улсын онц чухал объект, объектын хамгаалалт, эрх зүйн зохицуулалт, харуулчин ахлагч, эрх, үүрэг

¹ Төрийн мэдээлэл. 1992. №1. Монгол Улсын Үндсэн хууль.

² <http://www.legalinfo.mn>. //Татаж үзсэн: 28.12.2023. Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал

Key words: National security, in extremely important object of the state, protection of objects, legal regulation, guard chief, rights and duties

Үндсэн хэсэг: Терроризм дэлхийн улс орнуудад эрчимтэй тархаж, хор аюул нь улам нэмэгдэх чиг хандлагатай байгаа нь улсын онц чухал объектын харуул хамгаалалтын үйл ажиллагааг сайжруулах, хамгаалалтын арга, хэлбэр, үйл ажиллагааны орчинг улам боловсронгуй болгох шаардлага, хэрэгцээ урган гарч байна.

Иймд онц чухал объектын харуул хамгаалалтын нөхцөл байдлыг шинжлэх ухааны судалгаа, шинжилгээнд тулгуурлан хөгжүүлэх, хамгаалалтын арга, тактик ажиллагаанд бусад өндөр хөгжилтэй орны туршлагыг өөрийн орны онцлог, нөхцөл байдалд тохируулан нэвтрүүлэх, шинжлэх ухаан, техникийн хөгжлийн ололт, амжилтыг ашиглах явдал зүй ёсоор шаардагдаж байгаа юм.

Аюул, гамшиг, эрсдэлүүдийг биеэрээ туулах, түүний үүсэх нөхцөл байдлыг танин мэдэж урьдчилан сэргийлэх дархлаа тогтоогүй байдал нь сургамж болон үлддэг. Дэлхийн улс орнуудын хууль сахиулах байгууллагууд хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөнд ноцтой аюул учруулж байгаа терроризмын аюул болон гэмт хэргүүдээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох тал дээр ихээхэн анхаарал хандуулдаг хэдий ч тэр болгон таслан зогсоож, урьдчилан сэргийлж чадахгүй байна.

Дотоодын цэргийн хуулиар хүлээсэн үндсэн чиг үүрэг болох онц чухал объектын харуул хамгаалалтын үйл ажиллагааны арга, хэлбэр, эрх зүйн зохицуулалт, хамгаалалтын инженер техникийн хэрэгсэл, түүний хэрэгцээ шаардлага, ач холбогдлыг тодорхойлох, удирдлага, зохион байгуулалтын оновчтой арга зүйг сонгох, хамгаалалтын үйл ажиллагаанд тулгардаг хүндрэл бэрхшээл, түүнийг шийдвэрлэх арга замыг эрэлхийлж, хамгаалалтын үр нөлөөг дээшлүүлэх зүй ёсны шаардлага тулгарч байна.

Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд “**Үндэсний аюулгүй байдал**” гэж Монгол Улсын үндэсний язгуур ашиг сонирхлыг хангах гадаад, дотоод таатай нөхцөл баталгаатай хангагдсан байдлыг хэлнэ³ гэж заасан бол Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалд “Монгол Улсын төр, нийгэм, иргэний аюулгүй байдал харилцан уялдаатай хангагдсанаар Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдал баталгаажна”, “Үндэсний түүх, хэл, соёл, өв уламжлал, зан заншлаа хадгалж, хамгаалж хөгжүүлэх нь монгол үндэстний оршин тогтнохын үндэс, амин чухал дархлаа мөн”⁴ гэж тус тус хуульчилж өгсөн байна.

“Дотоодын цэргийн тухай хууль”-иар “**Улсын онц чухал объектыг хамгаалах**, шаардлагатай үед зарим объектыг түр хугацаагаар хамгаалах, зорчигч, ачаа тээшийг тээврийн замд харгалзан хүргэх” зэрэг үүргийг өдөр тутам бие даан гүйцэтгэхээр, нийтийн хэв журам сахиулах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, гэмт хэргийг таслан зогсооход болон гамшиг, аюулт үзэгдэл, осол, аюул тохиолдсон үед болон эрэн хайх, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, террорист үйлдлийг таслан зогсоох тусгай ажиллагаанд оролцох, хуулиар тогтоосон бусад чиг үүргүүдийг гүйцэтгэхэд шаардлагатай үед өөрийн цэргийн Командлагчийн шийдвэрээр оролцож тухайн байгууллагын чиг үүрэгт нь дэмжлэг үзүүлэх⁵-ээр заажээ

Одоогоор Монгол Улсын Засгийн газраас Дотоодын цэргийн хамгаалалтад байхаар тогтоож өгсөн Улаанбаатар, Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан хотууд, Ховд, Өмнөговь, Баян-Өлгий аймгуудад байрлалтай улсын онц чухал объект, байгууламжуудыг хоног тутам офицер,

³ Төрийн мэдээлэл. 2002. №3. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль

⁴ <https://mfa.gov.mn>. Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал

⁵ Төрийн мэдээлэл. 2017. №12. Дотоодын цэргийн тухай хууль

ахлагчийн хүчээр хамгаалж, улс орны дотоод аюулгүй байдлын нэн чухал хэсэг болсон хүн амын амьжиргааны хангамжийн объектуудын аюулгүй байдлыг хангах үүргээ хэрэгжүүлж байгаа ба цаашид 16 аймгийн ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга, байгууламж болон стратегийн чухал ач холбогдол бүхий уул уурхайн үйлдвэрүүдийн хамгаалалтыг хүлээж авах ажлыг судалж, үе шаттайгаар зохион байгуулан хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Дотоодын цэргийн тухай хуульд улсын онц чухал объектын харуул хамгаалалтын талаар орсон холбогдох заалтуудыг түүвэрлэн авч үзвэл:

- “улсын онц чухал объект” гэж Монгол Улсын Засгийн газраас /цаашид “Засгийн газар” гэх/ тогтоосон онцгой ач холбогдол бүхий байгууллага, үйлдвэр, барилга байгууламжийг;

- “объектын хамгаалалт” гэж улсын онц чухал объектын хэвийн ажиллагааг хангах, халдлагаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, хамгаалж байгаа объектод нэвтрэх хүн, эд зүйл, тээврийн хэрэгслийг шалгах, хамгаалалтын бүсэд тогтоосон дэглэм, журмыг сахиулах цогц үйл ажиллагааг;⁶

“дотоодын цэргийн алба-ажиллагаа” гэж улсын онц чухал объектыг хамгаалах, нийтийн хэв журам сахиулах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, гэмт хэргийг таслан зогсооход оролцох болон хуулиар тогтоосон бусад үүргийг хэрэгжүүлэхээр явуулж байгаа цогц ажиллагааг хэлнэ⁷ гэж томъёолжээ.

Засгийн газар нь бүрэн эрхийн хүрээнд Дотоодын цэргийн алба-ажиллагааны дүрэм, Улсын онц чухал объектын жагсаалтыг тус тус батлахаар тусгасан бол Дотоодын цэргийн командлагч нь Дотоодын цэргийн үйл ажиллагааг нэгтгэн зохион байгуулж удирдах, анги, салбарын чиг үүргийг тогтоож, үйл ажиллагааны удирдамж, төлөвлөгөө, журмыг батлах, цагдаагийн байгууллагатай харилцан ажиллах удирдамж, төлөвлөгөөг батлах, Цэргийн нийтлэг дүрмээр зохицуулахаас бусад дотоодын цэргийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх дүрэм, журам, зааврыг хууль тогтоомжид нийцүүлэн баталж мөрдүүлэх, биелэлтийг хангуулах, Улсын онц чухал объектын хамгаалалтын үйл ажиллагааны стандарт, аюулгүйн арга хэмжээний заавар зэрэг Дотоодын цэргийн үндсэн чиг үүрэг болох онц чухал объектын харуул хамгаалалтын үйл ажиллагааг зохицуулах үндсэн эрх зүйн баримт бичгүүдийг баталж, зохион байгуулахаар тусгасан байна.

Түүнчлэн хамгаалж байгаа объектын хэвийн үйл ажиллагаа алдагдсан, зөрчил илэрсэн үед объектын захиргаа, нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллага болон бусад анги, салбартай мэдээлэл солилцох, тэдгээрийн хүч хэрэгслийг ашиглах, объектын онцлогт тохирсон шалган нэвтрүүлэх журмыг анги, салбарын захирагч холбогдох байгууллагатай зөвшилцөн тогтоох, объектын захиргаатай хамгаалалтын болон харилцан ажиллагааны гэрээ байгуулан ажиллах талаар тусгажээ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 09 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 283 дугаар тогтоолоор “Дотоодын цэргийн алба ажиллагааны дүрэм”-ийг баталсан нь улсын онц чухал объектын харуул, хамгаалалтын үйл ажиллагааг зохион байгуулахад гол баримтлах эрх зүйн акт болсон юм.

Уг дүрэмд Дотоодын цэргийн штаб, анги, салбарт алба-ажиллагааг зохион байгуулах, Улсын онц чухал объектын хамгаалалт, хамгаалалтын системд тавигдах шаардлага, тэдгээрийг хэрхэн бүлэглэн зохион байгуулах, шинээр объектыг хамгаалалтад хүлээн авах, хүч нэмэгдүүлэн хамгаалах, шалган нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг хэрхэн зохион байгуулах талаар

⁶ Төрийн мэдээлэл. 2017. №12. Дотоодын цэргийн тухай хууль

⁷ <https://legalinfo.mn>. //Татаж үзсэн: 25.12.2023. Монгол улсын засгийн газрын тогтоол /283/ 2017.09.27

тодорхой бүлэглэн тусгаж өгсөн боловч харуулын бие бүрэлдэхүүн /харуулчин ахлагч/-ийн эрх, үүргийг тусгаагүй нь дутагдалтай гэж үзэж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдрийн 281 дүгээр тогтоолоор “Цагдаа, дотоодын цэргийн хамгаалалтад авах улсын онц чухал объектын жагсаалт”⁸-ыг баталсан. Үүнд:

Дотоодын цэргийн төсөвт хамгаалалтад байх объект

1. Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн төв байр, радио, телевизийн эфирин студи;
2. “Изотоп” төв;
3. Улаанбаатар, Чойбалсан, Дархан, Эрдэнэт, Ховд, Даланзадгад хотын ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламж;
4. “Дулааны III цахилгаан станц”, “Дулааны IV цахилгаан станц” төрийн өмчит хувьцаат компаниуд;
5. Дөргөний усан цахилгаан станц;
6. Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн төв лаборатори;
7. Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн лаборатори;
8. Улсын мал эмнэлэг, ариун цэврийн төв лаборатори;
9. Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төв;
10. “Биокомбинат” төрийн өмчит үйлдвэрийн газар;
11. Стандарт, хэмжил зүйн газрын төв байр болон Үнэт металлын сорьцын хяналтын газрын байр.
12. Гадаадын иргэн, харьяатын газрын төв байр (Засгийн газрын 2018 оны 368 дугаар тогтоолоор нэмсэн)

Дотоодын цэргийн гэрээт хамгаалалтад байх объект

1. “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-ийн үйлдвэрийн гадна талбай дахь тэсэрч дэлбэрэх бодисын үйлдвэр, тэсэрч дэлбэрэх бодисын агуулах;
2. “Цагааннуур” худалдааны чөлөөт бүс.

Нийгэм, Эдийн засгийн ач холбогдол бүхий объектуудад: Эрүүл мэндийн хндэсний хүрээлэн, Халдварт өвчин судлалын үндэсний хүрээлэн, Улсын мал эмнэлэг, ЗООНОЗ-ийн өвчин судлалын үндэсний төвүүдийн төв лабораториуд, “БИОКОМБИНАТ” төрийн өмчит үйлдвэрийн газар, Стандарт хэмжил зүйн газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын төв болон үйлчилгээний байрууд, Иргэний цахим үнэмлэхийн үйлдвэр, Үнэт цаасны төлбөр тооцоо, төвлөрсөн хадгаламжийн төв, Монголын үндэсний радио телевиз, Радио телевизийн сүлжээний газрын хонхор дахь дахин дамжуулах төв.

Стратегийн ач холбогдол бүхий объектуудад: Аймаг, хотуудын цэвэр усны эх үүсвэрийн барилга, байгууламж, Дулааны цахилгаан станцууд, Цөмийн энергийн изотоп төв, Ховд аймаг дахь дөргөны усан цахилгаан станц, уулын баяжуулах “Эрдэнэт үйлдвэр” хк, “Алтанбулаг” худалдааны чөлөөт бүс, “Цагаан нуур” худалдааны чөлөөт бүсийг тус тус хамааруулж болохоор байна.

Одоогийн байдлаар Дотоодын цэргийн хамгаалалтад байгаа улсын онц чухал объектуудыг үйл ажиллагааны онцлогоор нь төрөлжүүлж авч үзвэл:

Улсын онц чухал объектын харуул, хамгаалалтад хоног тутам мөрдөж ажилладаг гол эрх зүйн баримт бичиг бол “Улсын онц чухал объектын хамгаалалтын үйл ажиллагаа стандарт” юм. Уг стандартыг Дотоодын цэргийн командлагчийн 2018 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдрийн

⁸ <https://legalinfo.mn>. //Татаж үзсэн: 27.12.2023. Засгийн газрын 2017 оны 9 сарын 26-ны өдрийн 281 дүгээр тогтоол.

А/01 дүгээр тушаалаар батлуулж улсын онц чухал объектын харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаанд мөрдөн ажиллаж байна. Уг стандартад улсын онц чухал объектын харуул хамгаалалтын инженер техникийн болон холбоо, дохиолол, теле хяналтын хэрэгслүүдэд тавигдах шаардлага, алба хаагчдын үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлагыг дэлгэрэнгүй байдлаар тусгасан байдаг.

Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.9-д “Улсын онц чухал объектын хамгаалалтад дэмжлэг үзүүлэх”⁹ гэж Зэвсэгт хүчний чиг үүргийг тодорхойлсон байна. Хуулийн энэхүү заалтыг хэрэгжүүлж, улсын онц чухал объектын хамгаалалтад аливаа гэнэтийн болзошгүй аюул учирч, нөхцөл байдал хүндэрсэн үед дэмжлэг үзүүлэх Зэвсэгт хүчний томилгоот нэгжүүдийг ажиллуулах журам, төлөвлөгөөг илүү боловсронгуй болгох, хамтарсан дадлага сургалт зохион байгуулах шаардлагатай гэж үзэж байна

Хамгаалж байгаа улсын онц чухал объектуудын үйлдвэрлэл, үйл ажиллагаа, тэдгээрийн хэвийн аюулгүй ажиллагааны горимыг хангахад хамгаалж байгаа объектуудад үүсэж болзошгүй, харуул хамгаалалтад гарч болзошгүй, алба хаагчдын ажлын хариуцлагагүй байдлаас үүсэж болзошгүй, байгалийн гамшиг, үйлдвэр технологийн ослоос учирч болох эрсдэлүүдийг аль болох бодитойгоор үнэлж тодорхойлох, үүсч болзошгүй цагийн байдал, учирч болзошгүй хохирлын сөрөг үр дагаврыг арилгах, бууруулах боломжуудыг тогтоож, хойшлуулшгүй авч хэрэгжүүлэх арга ажиллагааг тодорхойлох нь чухал ач холбогдолтой.

Сүүлийн жилүүдэд байгалийн гамшигт үзэгдэл, террорист үйл ажиллагаа болон хүний буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй, техникийн холбогдолтой ослын давтамж, цар хүрээ улам нэмэгдэж, үүнтэй холбогдон гамшигийн хор уршгийг илрүүлэн, арилгах, таслан зогсоох үйл ажиллагаанд объектыг хамгаалж байгаа Дотоодын цэргийн хүн, хүч хэрэгслийг зөв зохистой хуваарилах, тэдний үйл ажиллагааг зохицуулах, нэгтгэх, харилцан ажиллагааг уялдуулах асуудал чухлаар тавигдаж байгаа юм.

“Манай улсад улсын онц чухал объектод халдахыг завдсан терроризмын шинжтэй 20 орчим гэмт хэрэг бүртгэгдчихээд байна. Гэхдээ мэдээж хор уршгийн хувьд нийгмийг цочроох хэмжээнд хүрээгүй”¹⁰ хэмээн Монгол улсын терроризмтой тэмцэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга, хурандаа Б.Эрдэнэбаяр 2014 онд өгсөн нэгэн ярилцлагандаа дурьджээ.

Энэ нь манай улсад террорист үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй тэмцэх, таслан зогсоох бэлтгэлтэй байх, онц чухал объектуудын харуул, хамгаалалтад онцгой анхаарах шаардлагатайг харуулж байна.

Улсын онц чухал объектын хамгаалалтын үйл ажиллагааны стандартын зорилго нь Улсын онц чухал объектын хамгаалалтыг Монгол Улсын хууль, тогтоомж, дүрэм, заавар, стандартаар зохион байгуулж, хамгаалалтын чанарыг сайжруулах, ашиглах инженер-техникийн хэрэгсэл, харуулын байр, цэгийн байр, шалган нэвтрүүлэх байрыг жигдрүүлэх, албаны нохойн байр, тоног хэрэгсэлд тавих шаардлагыг тогтооход чиглэгддэг байна.

Дотоодын цэргийн анги байгууллага нь хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэлийг ашиглахдаа хүн хүчийг хэмнэх, объектын хамгаалалтын найдвартай байдлыг хангах, зөрчил гарч болзошгүй чиглэлд нягтралыг бий болгох зорилгоор хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл ашигладаг.

Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл гэдэгт хориотой бүс, мөр хянах зурвас, торон саад, хаалт, хашаа, гэрэлтүүлэг, инженерийн байгууламж, дохиоллын болон хяналтын хэрэгслүүд хамаардаг байна. Хамгаалалт, аюулгүй байдлыг уян хатан, шуурхай тасралтгүй

⁹Төрийн мэдээлэл. 2016. №36 Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.9

¹⁰ <http://www.sonin.mn.//Татаж үзсэн: 27.12.2023.>

зохион байгуулж, найдвартай байдлыг хангах тогтолцооны нэг томоохон бүрэлдэхүүн нь алба үйл ажиллагаанд мэргэшсэн алба хаагчийг бэлтгэхээс гадна хамгаалалтын инженер, техникийн хэрэгсэл, байгууламж, нэмэгдэл техник хэрэгслийг ашиглан бага хүчээр харьцангуй том нутаг дэвсгэр хамгаалах юм.

Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл нь хүн хүчийг хэмнэх, объектын хамгаалалтын найдвартай байдлыг хангах, зөрчил гарч болзошгүй чиглэлд хамгаалалтын нягтралыг бий болгох зорилгоор хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгслийг ашигладаг.

Хамгаалалтыг уян хатан тасралтгүй зохион байгуулах нь хамгаалж байгаа объектын онцлог тэнд үүссэн цагийн байдлын өөрчлөлтийг хурдан мэдэрч, цаг тухайд нь зөв оновчтой шийдвэр гаргаж, объектыг тогтоосон нэг хэлбэр загварчлал буюу нэг аргаар удаан хугацаагаар хамгаалхаас зайлсхийж, улс орны эрүү, хэв журмын нөхцөл байдал, хамгаалалтын цагийн байдал, цаг агаар, газар орны нөхцөл байдалд тохируулан хамгаалалтыг өөрчлөн зохион байгуулахыг хэлнэ.

Дүгнэлт. Дотоодын цэргийн хуулиар хүлээсэн үндсэн чиг үүргийн хүрээнд Улсын онц чухал объектын аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг дэлхий нийтийн жишигт нийцүүлэн хөгжүүлэн бэхжүүлэх, хууль, эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, тодорхой төсөв хөрөнгийг улсын төсөвт жил бүр тусгайлан суулгаж өгдөг байх, бүтэц, зохион байгуулалт, техник хэрэгслийн хувьд боловсронгуй болгох, боловсон хүчнийг сургаж бэлтгэх, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий бусад байгууллагуудын харилцан ажиллах ажиллагааг сайжруулах, төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын үйл ажиллагааг нэгтгэн, зохицуулах, сайжруулах шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Санал. Дээрхи дүгнэлтийг үндэслэн дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. Хамгаалалтыг өдөр шөнийн аль ч цагт харуулын цамхагаас үүрэг гүйцэтгэх байдлаар хамгаалалтыг зохион байгуулах биш өдрийн цагт хянах цамхагаас үүрэг гүйцэтгэж, шөнийн цагт эргүүлийн бүлгээр үүрэг гүйцэтгэх хэлбэрт оруулж, шөнийн цагт 10 цэгтэй харуулын 4 цэгийг татаж шуурхай бүлэгт үүрэг гүйцэтгүүлэн бусад цэгүүдийг эргүүлээр үүрэг гүйцэтгэдэг хэлбэрт оруулан, үүрэг гүйцэтгэлтийг GPS-ээр хянаж, камерын хяналтыг сайжруулах ажиллах.

2. Дотоодын цэргийн штабын бүтцэд Улсын онц чухал объектын аюулгүй байдлын талаарх мэдээ, мэдээлэл цуглуулах, сан бүрдүүлэх, түүнд дүн шинжилгээ хийх, судалгаанд үндэслэн нөхцөл байдлын болон болзошгүй аюулын талаарх мэдээллээр хангах үүрэг бүхий “Мэдээлэл, дүн шинжилгээний”, “Гүйцэтгэх ажлын” зэрэг нэгжтэй болох;

3. Улсын онц чухал объектын хамгаалалтад теле хяналт, холбоо, дохиоллын хэрэгслийг өргөнөөр нэвтрүүлж, хамгаалалтыг нэг газраас нэгдсэн байдлаар удирдах, давхар хянах камерын хяналтын “Нэгдсэн удирдлагын төв”-ийг шинээр байгуулах;

4. Инженерийн хэрэгслийн мэргэжлийн офицерыг байгууллагын захиалгаар, гадаад, дотоодын их дээд сургуулиудад суралцуулах, эсвэл энэ төрлийн тусгай мэргэжилтэй иргэнийг офицерын дамжаанд сурган бэлтгэх, хүний нөөцийг бэхжүүлэх,

Ашигласан материал.

Монгол Улсын хууль, тогтоомж:

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль. УБ.,1992.
2. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль. УБ.,1993.

3. Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал. УБ.,1994.
4. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль. УБ.,2001
5. Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний тухай хууль. УБ.2016

Сонин, сэтгүүл:

6. Төрийн мэдээлэл. 1992. №1. Монгол Улсын Үндсэн хууль.
7. Төрийн мэдээлэл. 2002. №3. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль
8. Төрийн мэдээлэл. 2017. №12.
9. Төрийн мэдээлэл. 2016. №36

Цахим эх сурвалж:

10. <http://www.sonin.mn>
11. <https://mfa.gov.mn>
12. <https://legalinfo.mn>.